जनता शिक्षण संस्था

किसन वीर महाविद्यालय , वाई .

मानसशास्त्र विभाग

सेमिस्टर – 6

paper –XIV Developmental Psychology (पेपर क्रमांक १४– वैकासिक मानसशास्त्र)

अंतर्गत मूल्यांकन – (Internal Assessment) गुण – १०.

संशोधन अहवाल विषय Research Paper Subject   दिनांक – 1-1-2024

Roll No	Students Name	संशोधन अहवाल विषय Research Paper Subject
121	NIKAM RACHANA SUNIL	किसन वीर कनिष्ठ महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील नियंत्रण केंद्र मापनीचा अभ्यास Kisan Veer kanishth Mahavidyalay muli va mule yanchyatil niyantran Kendra mapnicha abhyas .
122	BHINGARE KETAKI ASHOK	वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास Wai shahratil vrishth mahavidyalayin mule va muli yanchyatil hundavishayak abhivruticha abhyas .
123	GAIKWAD GOURI ARJUN	वाई शहरातील स्पर्धा परीक्षेची तयारी करणारे विद्यार्थी व स्पर्धा परीक्षेची तयारी न करणारे विद्यार्थी यांच्यातील सर्वंकष चिंता पातळीचा अभ्यास Wai shaharatil spardha parikshechi tayari karnare vidyarthi va spardha parikshechi tayari na karanare vidyarthi yanchyatil sarvanksha chinta patlicha abhyas
124	KUCHEKAR ROHINI VIJAY	वाई शहरातील कनिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास Wai shahratil kanishth mahavidyalayin mule va muli yanchyatil hundavishayak abhivruticha abhyas .
125	WARKHADE NIKITA RAJENDRA	वाई शहरातील स्त्री व पुरुषांमधील अंधश्रद्धा मापनीचा अभ्यास Wai shaharatil stri va purushanmadhil andhshraddha mapanicha abhyas .
126	PHANASE SIDDHI VIJAY	किसन वीर वरिष्ट महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील नियंत्रण केंद्र मापनीचा अभ्यास Kisan Veer varishth Mahavidyalay muli va mule yanchyatil niyantran Kendra mapnicha abhyas
127	YADAV PAYAL VISHNU	वाई शहरातील स्त्री व पुरुषांमधील व्यावसायिक ताणाचा अभ्यास Wai shaharatil stri va purushanmadhil vyavasayik tanacha abhyas
128	PISAL SIDDHI GANESH	किसन वीर कनिष्ठ महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील आक्रमकतेचा अभ्यास Kisan Veer kanishth Mahavidyalay muli va mule yanchyatil akramakatecha abhyas.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA Wai, Dist. Satara

129	BHOSALE KIRTI MACCHINDRA	किसन वीर वरिष्ट महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील आक्रमकतेचा अभ्यास Kisan Veer varishtha Mahavidyalay muli va mule yanchyatil akramakatecha abhyas.
130	BHOSALE AMRUTA ASHOK	किसन वीर वरिष्ट महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील चिंता पातळीचा अभ्यास Kisan Veer varishtha Mahavidyalay muli va mule yanchyatil chinta patalicha abhays
137	NARWADE MANISHA SUNIL	वाई शहरातील व्यवसाय करणारे व नोकरी करणाऱ्या व्यक्तींचा व्यावसायिक ताणाचा अभ्यास Wai shaharatil vyavasay karnare va nokari karnarya vyaktincha vyavasayik tanacha abhyas

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA Wai, Dist. Satara

DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY ... MAHAVIDYALAYA WAI

Head
Head of Psychology
Kisan Veer Mahavidyalaya
Wai

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA Wai, Dist. Satara

PRINCIPAL
[illegible] MAHAV[illegible]
Wai, Dist. Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु निकम रचना सुनील** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२१** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'किसन वीर कनिष्ट महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील नियंत्रण केंद्र मापनीचा अभ्यास '**या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai, Dist. Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु.भिंगारे केतकी अशोक** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२२** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai. Dist. Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु गायकवाड गौरी अर्जुन** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२३** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील स्पर्धा परीक्षेची तयारी करणारे विद्यार्थी व स्पर्धा परीक्षेची तयारी न करणारे विद्यार्थी यांच्यातील सर्वंकष चिंता पातळीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai, Dist Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु. कुचेकर रोहिणी विजय** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२४** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील कनिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृतीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai. Dist. Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु वरखडे निकिता राजेंद्र** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२५** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील स्त्री व पुरुषांमधील अंधश्रद्धा मापनीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु फणसे सिद्धी विजय** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२६** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'किसन वीर वरिष्ठ महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील नियंत्रण केंद्र मापनीचा अभ्यास '**या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु यादव पायल विष्णू** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२७** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील स्त्री व पुरुषांमधील व्यावसायिक ताणाचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai Dist. Satara

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु.पिसाळ सिद्धी गणेश** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. १२८ या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'किसन वीर कनिष्ठ महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील आक्रमकतेचा अभ्यास** ' या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु. भोसले किर्ती मच्चीन्द्र** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२९** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'किसन वीर वरिष्ठ मुली व मुले यांच्यातील आक्रमकतेचा अभ्यास '**या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु.भोसले अमृता अशोक** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. १३० या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'किसन वीर वरिष्ठ महाविद्यालय मुली व मुले यांच्यातील चिंता पातळीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai Dist. Satara

<u>प्रमाणपत्र</u>

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **<u>कु नरवडे मनीषा सुनील</u>** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१३७** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **<u>'वाई शहरातील व्यवसाय करणारे व नोकरी करणाऱ्या व्यक्तींचा व्यावसायिक ताणाचा अभ्यास '</u>** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग , किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai Dist. Satara

DATE | PAGE NO.

वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील क्रीडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरच्या बी. ए. भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर - VI पेपर क्र. XVI च्या प्रात्यक्षिकासाठी संशोधन अहवाल

★ संशोधक ★
कु. भिंगारे केतकी अशोक
PRN - 2021037134
बी. ए. भाग - III
हजेरी क्र. - 122

★ मार्गदर्शक ★
प्रा. शलाका गुजर
सहाय्यक प्राध्यापक,
मानसशास्त्र विभाग,
किसन वीर महाविद्यालय, वाई

मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय, वाई

सन - 2023 - 2024

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, **कु.भिंगारे केतकी अशोक** वर्ग .बी.ए.भाग III, हजेरी क्र. **१२२** या विद्यार्थीनीने शिवाजी विद्यापीठ , कोल्हापूरच्या बी.ए.भाग III (मानसशास्त्र) सेमिस्टर VI पेपर क्र. XIV च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणून **'वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास '** या विषयावर संशोधन करून त्याचा अहवाल मानसशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई . येथे सादर केला आहे .

सदर संशोधन अहवाल हा तिने पूर्णपणे स्वत: केलेला आहे.

सहा.प्रा.शलाका गुजर
मानसशास्त्र विभाग
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई .

प्रा. डॉ. आनंद घोरपडे
मानसशास्त्र विभागप्रमुख
किसन वीर महाविद्यालय ,वाई.

KISAN VEER MAHAVIDYALAYA
Wai. Dist. Satara

प्रतिज्ञापत्र
(Declaration Page)

वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्या तील क्रीडाविषयक आभिरुचीचा अभ्यास' असे शीर्षक असणारा संशोधन अहवाल शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापुरच्या बी. ए. भाग III (मानसशास्त्र), सेमिस्टर - VI, पेपर क्र. XVI च्या प्रात्यक्षिक विषयाला एक भाग म्हणुन मानसशास्त्र विभाग. किसनवीर महाविद्यालय, वाई. येथे सादर करत आहे. सदर संशोधन मी स्वतः केलेले आहे. या संशोधनाचा अहवाल मी स्वतः लिहलेला असुन तो प्रत्यक्ष अनुभवाधिष्ठित माहितीवर आधारीत आहे.

दिनांक - 22/2/25
ठिकाण - वाई

कु. भिंगारे केतकी अशोक
PRN - 2021037134
बी. ए. भाग - III
हजेरी क्र - 122

FOR EDUCATIONAL USE

मनोगत
(Preface)

हा अहवाल शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापुरच्या बी. ए. भाग III (मानसशास्त्र), सेमिस्टर - VI, पेपर क्र. XVI च्या प्रात्यक्षिक विषयाचा एक भाग म्हणुन मानसशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय वाई येथे सादर करताना आनंद होत आहे.

हुंडाविषयक अभिवृत्ती ही मुलांपेक्षा मुलींमध्ये जास्त असते का किंवा मुलींपेक्षा मुलांमध्ये जास्त असते का ?. हे पाहण्यासाठी मी किसन वीर महाविद्यालयामधील वरिष्ठ महाविद्यालयीन 40 ते मुले व 40 मुली यांची निवड नमुना म्हणुन केली. वयस्कर व्यक्तीमध्ये तर हुंडा विषयक अभिवृत्ती जास्त प्रमाणात असल्याचे आपल्याला दिसुन येतेय. परंतु वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुला - मुलींमध्ये हुंडाविषयक अभिवृत्ती दिसुन येते का ?. हे पाहणे मला गरजेचे वाटले.

माझ्या या संशोधन अहवालामुळे दुसरा कोणी संशोधक महाविद्यालयीन मुलांच्या इतर व्यक्तिमत्वगुणांचा अभ्यास करण्यास प्रवृत्त झाल्यास मला आनंद होईल. मला या विषयाशी एकरूप करण्यामध्ये व त्याबद्दलची आवश्यक ती माहिती पुरविल्याबद्दल तसेच काही संख्याशास्त्रीय पद्धतीत मदत करणाऱ्या प्राध्यापिका शलाका गुजर यांची मी मन:पूर्वक आभारी आहे. याच बरोबर आमचे मानसशास्त्र विभागाचे प्रमुख प्राध्यापक आनंद घोरपडे यांनी प्रोत्साहन दिल्याबद्दल त्यांचे आभार किसन वीर महाविद्यालयाचे माननीय प्राचार्य फगरे सर यांची मी मन: पूर्वक आभारी आहे. ज्यांनी सहकार्य केल्याबद्दल त्यांचेही आभार किसन वीर महाविद्यालयातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांनी सहकार्य केल्याबद्दल त्यांचेही आभार

शेवटी ज्यांच्या बळावर मी हा अहवाल पुर्ण करु शकले त्या माझ्या लाडक्या आई - वडिलांनी आर्थिक पाठबळ दिल्याबद्दल त्यांचेही आभार

कु. मिंगारे केतकी अशोक

FOR EDUCATIONAL USE

अनुक्रमणिका
(Index)

अ.नं.	घटक	पान क्र.
1)	मनोगत (Preface)	D
2)	सारांश (Abstract)	1
3.	प्रस्तावना (Introduction)	2 ते 9
	अ. समस्याविधान (Statement of Problem)	
	ब. परिवर्तके (varibles)	
	क. व्याख्या (Definitions)	
	ड. संबंधित साहित्याचा आढावा (Review of Literature)	
	इ. हेतू (Purpose)	
	फ. उद्दिष्ट्ये (objectives)	
	ग. सिद्धांतकल्पना (Hypothesis)	
4.	संशोधन पद्धती (Research methodology	10 ते 11
	अ. नमुना निवड (selection of sample	
	ब. मापन साधने (measuring Tools	
	क. कार्यविधी (procdure)	
	ड. संख्याशास्त्रीय पद्धत (uses of statistic)	
5.	फलिते (Results)	12 ते 13
	• फलितांचा तक्ता (Results Table)	
	• सांख्यिकीय स्पष्टीकरण (statistical Explanation)	
6.	चर्चा (Discussion)	14
7.)	निष्कर्ष (conclusion)	15
	• निष्कर्ष विधान (statement of conclusion)	
	• कारणे (causes)	
	• उपयोजन (Applications)	
	• मर्यादा (Limitations)	
8.	संदर्भ (References)	16 ते 17
9.	परिशिष्ट्ये (Appendixes)	18
	•) मानसशास्त्रीय चाचणी (Psychological Test)	
	• डिप्रेशनविषयक अभिवृत्ती मापनी (DAS-S)	

वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास

★ सारांश (Abstract)

वाई शहरातील वरिष्ठ महाविद्यालयीन मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास, हा संशोधनाचा विषय आहे. या अभ्यासासाठी वाई शहरातील किसनवीर महाविद्यालयातील एकुण 70 विद्यार्थ्यांचा (४० मुले व ४० मुली) नमुना म्हणून निवड करण्यात आली. डॉ. आर. शर्मा यांनी हुंडा विषयक अभिवृत्ती मापनी (DAS) ही चाचणी सोडविण्यासाठी दिली. चाचणीच्या माहिती पुस्तिके प्रमाणे गुणांकन केले. गुणांकाचे विश्लेषण करण्यासाठी संख्याशास्त्रीय पद्धतीचा वापर केलेला आहे. मुलांपेक्षा मुलींमध्ये नकारात्मक हुंडाविषयक अभिवृत्ती असते. असा निष्कर्ष फलिताच्या आधारे काढण्यात आला.

★ प्रमुख शब्द (Keyword)

- हुंडाविषयक अभिवृत्ती
- किसन वीर महाविद्यालयातील मुले
- किसन वीर महाविद्यालयातील मुली

FOR EDUCATIONAL USE

प्रस्तुत संशोधन प्रकल्पासाठी वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयातील मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीचा अभ्यास हा विषय निवडण्या पाठीमागील प्रयोजन म्हणजे मानसशास्त्राच्या अभ्यासामध्ये हुंडाविषयक अभिवृत्ती हा घटक असल्यामुळे तसेच दैनंदिन जीवनात विविध घटकांकडे मानसशास्त्र या विषयाची विद्यार्थीनी या नात्याने मी विश्लेषणात्मक नजरेने पाहत असते म्हणुन प्रस्तुत संशोधनाची गरज वाटली. किसनवीर महाविद्यालयातील मुले व मुली हे दोन गट हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे पातळीचे मापन करण्यासाठी निवडले.

अभिवृत्ती म्हणजे काय ?

अभिवृत्ती या मराठी शब्दासाठी 'Attitude' हा इंग्रजी शब्द वापरला जातो. Attitude हा इंग्रजी शब्द 'Aptus या लॅटिन शब्दापासुन बनला आहे. 'Aptus म्हणजे पात्रता किंवा ध्येय होय. हरबर्ट स्पेन्सर यांनी सर्वप्रथम 'First Principle' या ग्रंथात अभिवृत्तीची चर्चा केली आहे.

जीवनात अनेक गोष्टी, वस्तु व्यक्ती यांच्या संबधातुन सर्वांच्यात आवडी - निवडी असतात एखाद्या व्यक्तीविषयी, वस्तु विषयी किंवा घटनेविषयी अनुकुल किंवा प्रतिकुल अनुक्रिया करण्याच्या वृत्तीला अभिवृत्ती म्हणतात. एखाद्या वस्तु व्यक्ति घटना यासंबधी अनुकुल किंवा प्रतिकुल भाव म्हणजे अभिवृत्ती

वस्तु व्यक्ती किंवा व्यक्ति समुह कल्पना परिस्थिती घटना . लोक यांच्याप्रति अर्जित बहुतांश अनुकुल किंवा प्रतिकुल सातत्यपुर्ण पुर्व प्रवर्तक अनुक्रिया म्हणजे वृत्ती होय.
यावरुन अभिवृत्ती ही
अ] अर्जित असते.

ब] बहुतांशी स्थिर असते.
क] तिच्या प्रकटीकरणात सातत्य असते
ड] तीत भावना गुंतलेल्या असतात ह्याची जाणीव होते.

अभिवृत्तीचे घटक -!

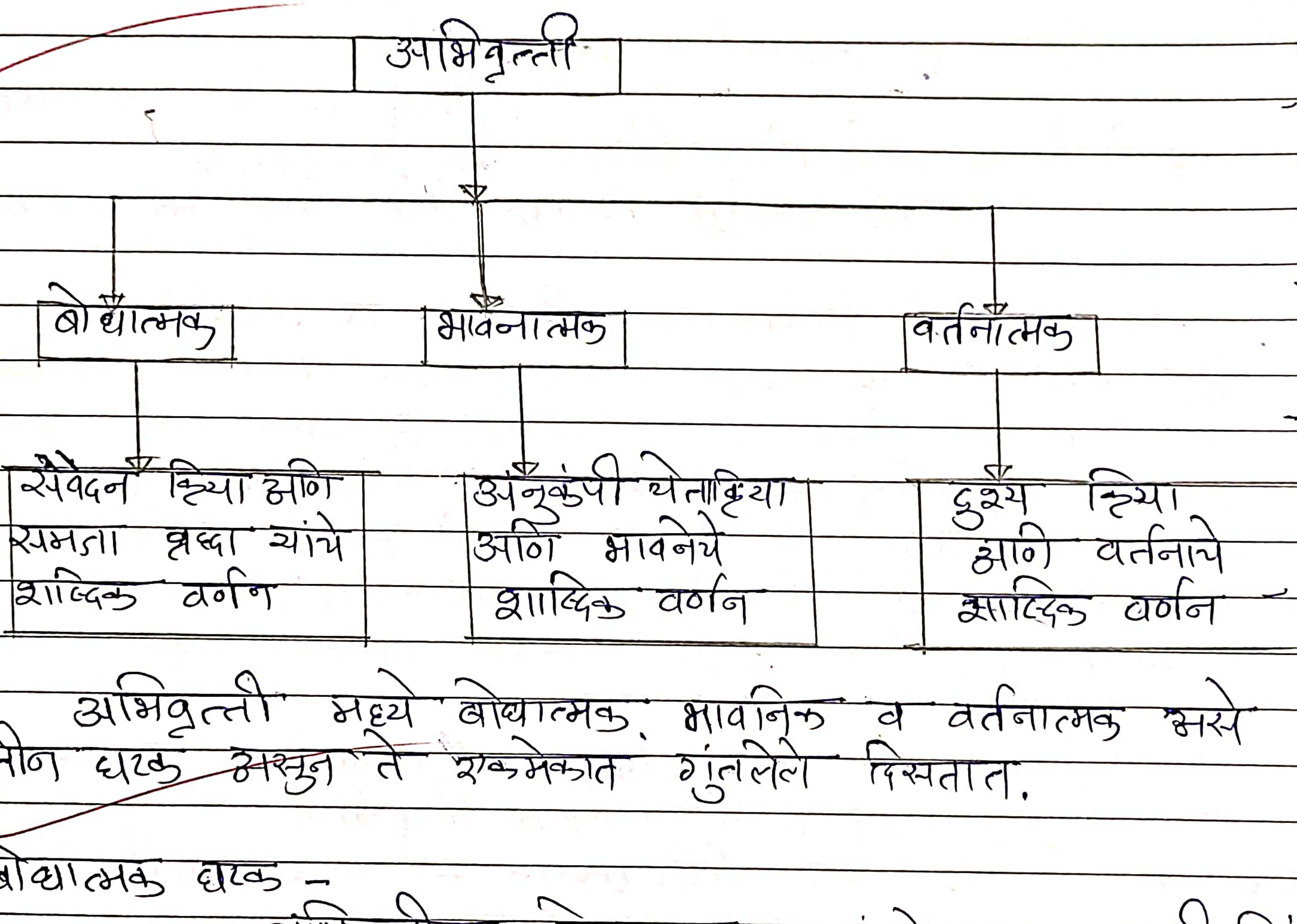

अभिवृत्ती मध्ये बोधात्मक, भावनिक व वर्तनात्मक असे तीन घटक असुन ते एकमेकात गुंतलेले दिसतात.

1] बोधात्मक घटक -

अभिवृत्तीच्या बोधात्मक घटकामध्ये वस्तू व्यक्ती किंवा घटनांबाबतच्या अनुकुल अनिष्ठ चांगल्या - वाईट किंवा योग्य - अयोग्य विचारांच्या कल्पनांना समजुतीचा किंवा श्रद्धांचा समावेश होतो. उदाहरणार्थ भारतातील सर्व धर्मातील लोकांनी कुटूंब नियोजन करावे स्त्रियांना समाजात समान संधी द्यावी पुरग्रस्तांना मदत करावी इत्यादी.

REEGAL INDUSTRIES
FOR EDUCATIONAL USE

2] भावनात्मक घटक -
अभिवृत्तीच्या भावनात्मक घटकांमध्ये वस्तु व्यक्ती किंवा घटनांशी आवडनिवड किंवा सुखद दुःखद भावनांचा समावेश होतो. उदाहरणार्थ: भारतीय माणसाला भारतीय माणसा बद्दल आदर वाटेल, तो त्यांना मदत करेल, इत्यादी.

3] वर्तनात्मक घटक -
अभिवृत्तीच्या वर्तनात्मक घटकांमध्ये व्यक्तीच्या वर्तनाचा समावेश होतो.
उदाहरणार्थ, संकटसमयी काही लोक मदतीला धावून येतात तर काही लोक बघ्याची भूमिका घेतात.

अभिवृत्तीच्या या तीन घटकांपैकी बोधात्मक घटक अधिक महत्वाचा मानला जातो. कारण या घटकावरच पुढील दोन घटक अवलंबून असतात. उदाहरणार्थ अभ्यास करणे ही एक आनंददायक गोष्ट आहे असा (बोधात्मक घटक) विद्यार्थ्यांच्या मनात निर्माण झाला तर त्याच्या मनात अभ्यास विषयी आवड (भावनात्मक घटक) निर्माण होईल. हा विद्यार्थी मन लावून अभ्यास करताना दिसून येईल (वर्तनात्मक घटक)

अभिवृत्ती वर्तनावर केव्हा प्रभाव टाकतात ?
अभिवृत्ती वर्तनावर केव्हा प्रभाव टाकतील हे परिस्थितीजन्य घटक व अभिवृत्तीचे घटक या दोन प्रकारच्या घटकांवर अवलंबून असते.

1] परिस्थितीजन्य घटक -
परिस्थितीचे घटक म्हणजे असे घटक जे आपल्याला अभिवृत्ती व्यक्त करण्यात प्रतिबंध करतात. पुढील प्रसंगांची कल्पना करा. तुम्ही एखाद्या उपहारगृहात जेवण करत आहात. जेव्हा

FOR EDUCATIONAL USE

जेवण आले तेव्हा त्यात काहीतरी चुक झाली आहे. उदाहरणार्थ तुमच्या मागणीप्रमाणे जेवण नाही किंवा ते चुक झाली आहे उदाहरणार्थ, तुमच्या मागणीप्रमाणे जेवण नाही किंवा ते थंड आहे तरी वेटर जेव्हा सर्वकाही कसे आहे असे विचारतो. तेव्हा तुम्ही आणि तुमच्या समुहातील प्रत्येक जण सुरेख म्हणतो. तुम्ही तुमच्या प्रतिक्रिया व्यक्त करत नाही. दुसऱ्या शब्दात या परिस्थतीत तुमच्या अभिवृत्ती वर्तनातुन का प्रतिबिंबित होत नाहीत याचे मुख्य कारण असे की अशा विषयांबाबत आणि आणि विशेषण : जेव्हा आपण आपल्या मित्रांसोबत जेवत असतो तेव्हा तक्रार करायला आपण नाखुष असतो. अशा तक्रारीमुळे आपल्या आनंदावर विरजण पडणार असते आणि जर तुम्ही तक्रार केली तर ही चुक दुरुस्त होण्यास तुम्हाला बराच वेळ वाट पहावी लागणार असते. तुमचे मित्र जेवत असतात पण तुम्हाला मात्र शेवटपर्यंत जेवणाशिवाय बसावे लागणार असते आणि या इतर अनेक संदर्भात परिस्थितीजन्य दबाव अभिवृत्ती व वर्तन यातील संबंध सौम्य करतात आणि अभिवृत्ती बाह्य वर्तनातुन व्यक्त करण्यास प्रतिबंध करतात.

अभिवृत्ती व परिस्थिती यातील संबंध द्वी-मार्ग असु शकतो. अभिवृत्ती बाह्य वर्तनातून किती प्रमाणात व्यक्त होतील हे परिस्थितीत प्रवेश करतील किंवा नाही हे त्यांच्या अभिवृत्ती ठरवतात म्हणुन अभिवृत्ती व वर्तन यातील संबंध समजुन घेण्यासाठी परिस्थितीचे घटक व बाह्य वृत्तींचे घटक या दोन्ही प्रकारच्या घटकांचा अभ्यास करणे आवश्यक आहे.

२) अभिवृत्तींचे घटक -

वृक्षाचे रक्षण करण्यासाठी लोक मानवी साखळी करुन वृक्षाभोवती राहिलेले आहेत किंवा एखादा कारखाना शहराबाहेर हलवावा म्हणुन लोकांनी रॅली काढलेली आहे असे प्रसंग आपल्याला पाहायला मिळतात असे प्रसंग

अभिवृत्ती व वर्तन यातील संबंधावर प्रभाव टाकणाऱ्या घटकांकडे लक्ष वेधतात. यातील काही महत्वाचे घटक पुढीलप्रमाणे -

1] अभिवृत्तींचा उगम -
अभिवृत्ती कोणत्या मार्गाने निर्माण झाल्या आहेत? तो म्हणजे अभिवृत्तीचा उगम होय. अप्रत्यक्ष किंवा ऐकीव माहितीवरून निर्माण झालेल्या अभिवृत्तीपेक्षा प्रत्यक्ष अनुभवातुन निर्माण झालेली अभिवृत्ती वर्तनावर अधिक प्रभाव टाकते.

2] अभिवृत्तीचे सामर्थ्य -
अभिवृत्ती जेवढ्या अधिक प्रबळ तेवढा त्यांचा वर्तनावर जास्त प्रभाव पडतो (Petkova, Aizen & Driver. 1995) सामर्थ्य या संकल्पनेमध्ये अभिवृत्तीची तीव्रता, अभिवृत्तीचे महत्व अभिवृत्तीचे ज्ञान आणि अभिव्यक्तीची सुलभता या चार घटकांचा समावेश होतो.

3) अभिव्यक्तीची विशिष्टता -
विशिष्ट वस्तुवर किंवा परिस्थितीवर अभिवृत्ती किती प्रमाणात भर देतात ते प्रमाण म्हणजे अभिवृत्ती विशिष्टता होय. एखाद्या विषयाबाबत आपल्या मनात सामान्य अभिवृत्ती व विशिष्ट असा दोन प्रकारच्या अभिवृत्ती असु शकतात. यातील विशिष्ट अभिवृत्ती वर्तनावर प्रभाव पाडते जेव्हा अभिवृत्ती आणि वर्तन विशिष्टतेच्या एकाच पातळीवर मोजले जाते तेव्हा अभिवृत्ती संबंध प्रबळ असतो असे आढळते. त्यामुळे अभिवृत्ती वर्तनावर प्रभाव टाकतात असे अभ्यासतुन स्पष्ट होते.

अभिवृत्तीचे प्रकार -!
अभिवृत्तींचे वर्गीकरण सर्वसाधारणपणे दोन प्रकारांनी होते

FOR EDUCATIONAL USE
REEGAL INDUSTRIES

1] भावनात्मक (सकारात्मक) अभिवृत्ती.
2] निषेधात्मक (नकारात्मक) अभिवृत्ती.

जेव्हा एखाद्या विचार धर्म, व्यक्ती, संस्था इत्यादीवर विश्वास असुन त्यांचा स्वीकार केला जातो तेव्हाची ती अभिवृत्ती भावनात्मक (सकारात्मक) असते. तर एखादा राज कीय पक्ष विचारप्रक्रिया स्थान याबद्दल घृणा, निराशा वाटते, तेव्हाची ती अभिवृत्ती निषेधात्मक (नकारात्मक) असते.

अभिवृत्तीचे असेच सामान्य आणि विशेष दोन प्रकार ही वर्गीकरण केले जाते विशिष्ट व्यक्ती वा वस्तु याबद्दल असलेली अभिवृत्ती.

वैयक्तिक आणि सामाजिक घटकांची गतिशीलता : सरोज कुलस्वामी, कुटुंबाच्या समाजशास्त्राचे आंतरराष्ट्रीय जर्नल, ३१-४२, 1995

२ हेतु (Purpose)

वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील मुला मुलींच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे मापन व तुलना करणे.

क] उद्दिष्ट्ये (objectives)

1] महाविद्यालयामधील मुलांच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे मापन करे

2) महाविद्यालयामधील मुलींच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे ~~गुणांकांची~~ तुलना मापन करणे.

3) महाविद्यालयामधील मुला - मुलींच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीच्या गुणांकाची तुलना करणे.

ग] सिद्धांतकल्पना (Hypothesis]

मुलांपेक्षा मुलींमध्ये नकारात्मक हुंडाविषयक अभिवृत्ती असते.

FOR EDUCATIONAL USE

* संशोधन पद्धती (Research methodology)

अ] नमुना निवड (selection of sample)

प्रस्तुत अभ्यासासाठी वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील ४० मुले व ४० मुली नमुना म्हणून निवडले आहेत. एकूण नमुना ८० आहे.

ब] मानसशास्त्रीय मापन साधने (Measuring Tools)

प्रस्तुत संशोधनासाठी निम्नलिखित मानसशास्त्रीय चाचण्यांचा वापर केलेला आहे.

- चाचणीचे नाव :- हुंडा विषयक अभिवृत्ती मापन चाचणी (DAS-S
- चाचणीकर्ता :- डॉ. आर. आर. शर्मा (गढ़वाल)
- चाचणीची भाषा :- हिंदी
- चाचणी कलमे :- 52
- चाचणीची विश्वसनीयता :- 0.79

अ] द्विभागीय विश्वसनीयता = 0.79
ब] चाचणी - पुनर्चाचणी विश्वसनीयता = 0.85 (N = 100) आणि 0.88 (N = 100)

* चाचणीची यथार्थता :-

अ] आशय यथार्थता content validity - शिक्षणशास्त्र व समाजशास्त्र या क्षेत्रातील 5 तज्ञ व्यक्तींचे मत.

ब] सहसंबंध गुणांक = 0.89 (N = 100

FOR EDUCATIONAL USE

क] कार्यविधी (Procedure]

प्रस्तुत संशोधनाच्या अभ्यासासाठी वाई शहरातील किसनवीर महाविद्यालया मधील मुला-मुलींची नमुना घेऊन निवड केली. तसेच चाचणीची आवश्यकता का आहे हे समजावून त्यांच्या कडून चाचणी सोडवून घेतली. महाविद्यालयामधील एका एका वर्गात जाऊन त्यांच्याकडून दहा दहाच्या गटाने सामुहिकरीत्या चाचणी सोडवून घेतली. चाचणीविषयक विविध प्रश्न विचारून प्रयुक्तांची आत्मनिवेदने घेतली. शेवटी चाचणीचे माहिती पुस्तिकेच्या आधारे गुणांकन केले.

ड] संख्याशास्त्रीय पद्धत : (Use of Statistic]

प्रस्तुत संशोधनातील फलितांचे विश्लेषण करण्यासाठी संख्याशास्त्राचा वापर केला आहे. यामध्ये (mean) मध्यमान, (Standard - deviation). प्रमाण विचलन आणि 't' मूल्य या संख्याशास्त्रीय पद्धतीचा वापर केला आहे.

FOR EDUCATIONAL USE

* फलिते (Results)

* फलितांचा तक्ता (Result Table)

तक्ता क्र. 1

किसन वीर महाविद्यालयातील मुले व आणि मुली यांच्या हुंडाविषयक अभिवृत्ती मापनीच्या गुणांकांचे मध्यमान, प्रमाण विचलन आणि 't' मुल्य दर्शविणारा तक्ता

समुह (Group)	नमुना संख्या (N)	मध्यमान (M)	प्रमाण विचलन (S.D.)	मुक्तीप्रमाण संख्या (df)	't' मुल्य ('t' Value)	एक पुच्छ चाचणी साठी सार्थता स्तर (Significance Level)
मुले	40	180.05	14.67	40-1 =39		0.05 व 0.01 च्या
मुली	40	192.90	10.86	40-1 =39	4.453	दोन्हीही पातळीला
एकुण	80	-	-	80-2 =78		सार्थ आहे.

* सांख्यिकीय विश्लेषण (Statistical Explanation)

वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयीन मुले व मुली यांचे हुंडाविषयक अभिवृत्ती मापनीचे गुणांकन केले व नमुना 40 घेतला असता त्याचे मध्यमान 180.05 व प्रमाण विचलन 14.67 तसेच मुक्तप्रमाण संख्या 39 इतकी आली. त्याच प्रमाणे मुलींच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे मापनीचे गुणांकन केले व नमुना 40 घेतला असता त्याचे मध्यमान 192.90 व प्रमाण विचलन 10.86 तसेच ती मुक्तीप्रमाण संख्या 39 इतकी आली

FOR EDUCATIONAL USE

दोन्ही समुहांचे 't' मुल्य काढले असता ते 5.453 इतके आले.

वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयातील मुला - मुलींचा एकूण गुणांच्या चाचणीसाठी सार्थता स्तर काढला असता तो 0.05 व 0.01 दोन्ही पातळीला सार्थ ठरला.

चर्चा :- (Discussion)

प्रस्तुत संशोधनाचा हेतु वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील मुला - मुलींच्या हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे मापन व तुलना करणे असा होता

या संशोधनासाठी डॉ. आर. आर. शर्मा यांची हुंडाविषयक अभिवृत्ती मापनी (DAS-S) ही चाचणी वापरली. ही चाचणी सोडवून घेण्यासाठी वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयीन 80 मुले - मुली (४० मुले व ४० मुली) यांची नमुना म्हणून निवड केली.

या संशोधनाचा हेतु व हुंडाविषयक अभिवृत्ती चाचणीच्या सर्व सूचना समजावून सांगितल्या व त्यांच्याकडून चाचणी सोडवून घेतली. चाचणी सोडविताना प्रयुक्तांना ज्या अडचणी आल्या, त्याचे निरसन चाचणी नियमांच्या मर्यादेत राहून केले. सर्व नमुना जमा झाल्यानंतर चाचणी माहितीपुस्तिकेच्या आधारे चाचणीचे गुणांकन केले.

मिळालेल्या गुणांकाच्या नक्श्यावरून असे दिसून आले की वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील मुलांचा नमुना ४० इतका घेतला तर मुलांच्या समुदाचा मध्यमान 180.05 प्रमाण विचलन 14.67 इतके आले. तसेच वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील मुलींचा नमुना ४० इतका घेतला तर मुलींच्या समुदाचा मध्यमान 192.90 व प्रमाण विचलन 10.86 इतके आले या दोन्हीचे 't' मुल्य हे 4.453 इतके आले.

वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालयामधील मुले व मुली यांच्यातील हुंडाविषयक अभिवृत्तीमध्ये भेद आढळून आला आहे. मुलांपेक्षा मुलींमध्ये जास्त नकारात्मक हुंडाविषयक अभिवृत्ती दिसून आली. मी निवडलेल्या नमुन्यामध्ये माझा निष्कर्ष सिद्ध झाला आहे. मुलांपेक्षा मुलींमध्ये जास्त नकारात्मक हुंडाविषयक अभिवृत्ती दिसून आली.

FOR EDUCATIONAL USE

* निष्कर्ष (Conclusion)

फलितांच्या सांख्यिकीय विश्लेषणातून पुढील निष्कर्ष काढला आहे.

• निष्कर्ष विधान : (Statement of conclusion)

किसन वीर महाविद्यालयीन मुलींपेक्षा मुलांमध्ये हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे प्रमाण जास्त आढळले.

• कारणे : (causes)

1] मुलांची विचार करण्याची क्षमता मुलींच्या विचार क्षमतेपेक्षा वेगळी असते त्यामुळे मुलांमध्ये हुंडाविषयक अभिवृत्ती जास्त प्रमाणात आढळली.

2] मुलींची हुंडाविषयक अभिवृत्ती जास्त प्रमाणात नकारात्मक असते त्यामुळे मुलींची हुंडाविषयक अभिवृत्ती मुलांपेक्षा निम्न दर्जाची आली.

• उपयोजन (Application)

1] माझे संशोधन हे दुसऱ्यांना हुंडाविषयक अभिवृत्तीचे मापन याचा अभ्यास करण्यास उपयोगी पडेल.

• मर्यादा (Limitations)

प्रस्तुत संशोधनात पुढील मर्यादा आहेत.

FOR EDUCATIONAL USE

1] नमुन्यातील प्रयुक्तांची संख्या मर्यादित असल्याने या नमुन्या आधारे काढलेले निष्कर्ष प्रातिनिधीक असतीलच असे नाही.

2] या संशोधनात संख्याशास्त्राचा मर्यादित वापर केलेला आहे.

3) या संशोधनामध्ये मोठा नमुना घेऊन अधिक संशोधन केल्यास उपयुक्त निष्कर्ष पेक्षा वेगळे निष्कर्ष असु शकतात.

4] या संशोधनासाठी वाई शहरातील किसन वीर महाविद्यालया मधील मुले व मुली यांची निवड केली असल्यामुळे निष्कर्षास मर्यादा आल्या आहेत.

FOR EDUCATIONAL USE

7) बोकडे (डॉ.) रा. र. (2005). संशोधन पद्धतीशास्त्र (प्रथमावृत्ती) पुणे : पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन. ISBN : 81-88778-06-9. पृष्ठ क्रमांक : 1 ते 47 आणि 359 ते 382.

8) भारंबे (प्रा.) इंदुमती (2014). शैक्षणिक संख्याशास्त्र (प्रथमावृत्ती) जळगाव : प्रशांत पब्लिकेशन्स. ISBN : 978-93-82528-302 पृष्ठ क्रमांक : 96 ते 105, 172 ते 231 आणि 325 ते 342

9) शेरकर (डॉ.) गणेश आणि जोशी (डॉ.) शोभना (2008.) शैक्षणिक संख्याशास्त्र (प्रथमावृत्ती.) नागपुर : विद्या प्रकाशन पृष्ठ क्रमांक : 3 ते 52, 51 ते 89 आणि 111 ते 113.

10) Sharma (Dr.) R.R. (2013). Manual for Dowry Attitude Scale : (DAS-S). National Psychological Corporatical Corporation, Agra. Page No. 1 to 8.

11) Garrett Henry E. (2006). Statistics in Psychology and Education (1st Edition). New Delhi : Cosmo Publications ISBN : 81-307-0440-4. Page No.: 18 to 119 and 135 to 157.

12) Mangal S.K (2008). Statistics in Psychology and Education (2nd Edition). New Delhi : Prentice Hall of India Private Limited. ISBN 978-81-203-2088-8 Page No.: 7 to 35, 48 to 86, 96 to 123 and 175 to 183.

Seen
22/2/24

FOR EDUCATIONAL USE